

Λαϊκή εντολή και λαϊκό αίσθημα

Το λαϊκό αίσθημα δεν είναι αμελητέα παράμετρος, πλην κολακεύον και κολακευόμενο, απολυτοποιημένο και φετιχοποιημένο, μπορεί εύκολα να οπισθοκροτήσει.

Σελ. 4

GUSTOFRADIA EPA/YANNIS KOLESIDIS

Όπως μάλλον κατάλαβαν από την πορεία των διαπραγματεύσεων με τους εταιρούς οι κ.κ. Τσίπρας και Βαρουφάκης, το διαπραγματευτικό «υπερόπλο» του λαϊκού αισθήματος δεν αρκεί

Εκλογική ετυμνηγορία και λαϊκό αίσθημα

**Θεόδωρος
Δ. Παπαγγελής**

Η «ελπίδα» που επί του παρόντος έγινε «ασφυξία» αποτελεί σοβαρή εξέλιξη και δικαίως φαίνεται να μονοπωλεί το ειδησεογραφικό ενδιαφέρον. Αλλά εδώ και μερικές (μετεκλογικές) εβδομάδες, λιγότερο ή περισσότερο «ανεπαισθήτως», όπως θα έλεγε και ο Ποιητής, συντελούνται και άλλες διεργασίες οι οποίες, αν και δεν διαθέτουν την απτή εμπορικότητα της οικονομολογίας, έχουν τη δική τους μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη σημασία, και μία από αυτές, σε πλήρη εξέλιξη σήμερα, αξίζει κάτι παραπάνω από τη στατιστική διάγνωση του δημοσκόπου. Δεν ξέρω αν πρόκειται για κάποια άλλη ποικιλία «δημιουργικής ασάφειας», αλλά υποθέτω ότι αρκετοί συμπολίτες μας θα αναρωτιούνται ήδη αν η κυβέρνηση σκέφτε-

ται και ενεργεί δυνάμει της λαϊκής εκλογικής ετυμνηγορίας ή δυνάμει ενός αντιληπτού και δημοσκοπικά μετρήσιμου «λαϊκού αισθήματος», το οποίο μοιάζει πράγματι να διαμορφώθηκε πέραν των κομματικών οριοθετήσεων, και λειτουργεί, περίπου μεταφυσικά, ως ένα είδος «κατηγορηματικής προσαγής» ανεξάρτητα από δεδομένες συνθήκες και εξωτερικούς καταναγκασμούς. Εδώ εντοπίζεται η διεργασία για την οποία λέγαμε, και δεν είναι δύσκολο να διαπιστώσει κανείς ότι αν το βράδυ της 25ης Ιανουαρίου οι νικητές των εκλογών μιλούσαν κυρίως για λαϊκή εντολή, καθ' οδόν άρχισαν να επικαλούνται με ανάλογη πεποίθηση και το εν λόγω λαϊκό αίσθημα. Εννοείται ότι μπροστά σ' αυτό το δεύτερο μόνο η μικροκομ-

ματική στενοκαρδία θα υπενθύμιζε τη δωρεά των 50 εδρών. Και αν ήθελε κανείς να το τοποθετήσει σε επίπεδο φιλοσοφικού στοχασμού, το λαϊκό αίσθημα θα μπορούσε να είναι η πλατωνική Ιδέα της οποίας ισχύον μόνο και ατελές απείκασμα είναι η απλή αναλογική.

Η αλήθεια, βέβαια, είναι ότι μετά την 25η Ιανουαρίου, για λόγους που δεν χρειάζονται ανάλυση, ανάμεσα στην εκλογική ετυμνηγορία και το ευρύτερο λαϊκό αίσθημα υπήρξε μια ασυνήθιστα ισχυρή ώσμωση. Σε αυτό συνέβαλε και το γεγονός ότι τόσο η μετεκλογική όσο και η προεκλογική ρητορική του ΣΥΡΙΖΑ συναντήθηκε με το συμπιεσμένο θυμικό μιας μεγάλης πλειοψηφίας των πολιτών που διανύουν μακρά περίοδο αδικαιώτης καρτερί-

ας. Συγκινησιακά ολόγαν, όπως «περηφάνια» και «αξιοπρέπεια», πολλαπλασιάστηκαν μέσα στο ηχείο του δημόσιου λόγου και κανονάρχησαν συνάξεις αυθόρμητης ή όχι και τόσο αυθόρμητης στήριξης στα συνήθη υπαίθρια εντευκτήρια. Ο ίδιος ο Πρωθυπουργός (είτε επειδή το ένιωθε πραγματικά είτε κατά τις συνταγές μάγων επικοινωνιολόγων είτε και για τους δύο λόγους), στην κατακλείδα των προγραμματικών δηλώσεων της κυβέρνησής του, έκανε τη δική του υπόκληση προς τη μεριά ενός υπερκομματικού, διεσταλμένου λαϊκού αισθήματος το οποίο πολλά είχε κατηχηθεί να προσδοκά αλλά προσώρας φαινόταν να αρκείται σε μια δίαιτα αξιοπρέπειας.

Αλλά δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι έκανε καλά όταν παραχώρησε

Αν ο κ. Τσίπρας είναι από τα πιο ώριμα μέλη του «βιαίως ωριμάσαντος» κορμού του ΣΥΡΙΖΑ, φαίνεται ότι στον ίδιο κορμό υπάρχουν «αγουρίδες» που δύσκολα θα ωριμάσουν είτε βία είτε αγάλι αγάλι

αποφασιστικό ρόλο στο λαϊκό αίσθημα τα μεσάνυχτα της 11ης Φεβρουαρίου. Σύμφωνα με το ρεπορτάζ του «Βήματος» της 1.3.2015, όταν του τηλεφώνησε ο υπουργός Οικονομικών από την αίθουσα όπου συνεδρίαζε το Eurogroup προκειμένου να τον ενημερώσει για τη διατύπωση της συμφωνίας, απάντησε αρνητικά: «Δεν μπορούμε να γυρίσουμε πίσω και να απογοητεύσουμε όλον αυτόν τον κόσμο που έχει βγει στον δρόμο και μας στηρίζει». Προφανώς, σύμφωνα πάντα με το ρεπορτάζ, ο Πρωθυπουργός και οι συνεργάτες του τελούσαν υπό την επήρεια τηλεοπτικών εικόνων από διαδηλώσεις στήριξης στην Αθήνα και σε άλλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Κατά την ομολογία ενός: «Το συναίσθημα να σε στηρίζει τόσος κόσμος ήταν πολύ δυνατό». Στον ίδιο αστερισμό λαϊκού αισθήματος και προσωπικών συναισθημάτων, ο υπουργός των Οικονομικών, αρνούμενος να υπογράψει και ακούγοντας ότι η χώρα «μόλις έμεινε από παράδες», θυμοσόφησε: «Money can't buy me love» («τα χρήματα δεν μπορούν να μου αγοράσουν αγάπη») – προφανώς, την αγάπη του «λαού».

Το λαϊκό αίσθημα δεν είναι αμελητέα παράμετρος, πλην κολακεύον και κολακευόμενο, απολυτοποιημένο και φειτχοποιημένο, μπορεί εύκολα να οπισθοκροτήσει. Ευχόμαστε, από την άποψη αυτή, ο Πρωθυπουργός να είναι πιο υποψιασμένος από άλλους κυβερνητικούς συνοδοιπόρους του, αλλά, πρώτον, οι καταστάσεις όπως εξελίσσονται δεν μας επιτρέπουν να το νιώσουμε αυτό ως εγγύηση και παρηγοριά και, δεύτερον, αν ο κ. Τσίπρας είναι από τα πιο ώριμα μέλη του «βιαίως ωριμάσαντος» κορμού του ΣΥΡΙΖΑ, φαίνεται ότι στον ίδιο κορμό υπάρχουν «αγουρίδες» που, ακόμη και μετά την ανάληψη κυβερνητικής ευθύνης, δύσκολα θα ωριμάσουν είτε βία είτε αγάλι αγάλι. Πάντως, ο Πρωθυπουργός θα πρέπει οπωσδήποτε να υποψιάζεται ότι στις δημοκρατίες προηγμένης τεχνολογίας η πλειοψηφική και επί τοις εκατό μετρούμενη λαϊκή βούληση δεν μπορεί και δεν πρέπει να συναιρείται πάντα με τον «πητικό» αέρα του λαϊκού αισθήματος – όχι μόνο επειδή αυτό το τελευταίο είναι συχνά ευεπίφορο στην τυραννία των συγκυριών αλλά και επειδή δεν είναι πάντα τόσο καλά πληροφορημένο όσο χρειάζεται για να απαγορεύσει ή να υπαγορεύσει υπογραφές.

Αλλιώς, αν το λαϊκό αίσθημα ανακηρυχθεί σε διαπραγματευτικό «υπερόπλο», όπως το χαρακτήρισε ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος του ΣΥΡΙΖΑ, και αν για οποιονδήποτε λόγο φτάσουμε σε κολασμένα σταυροδρόμια και απευκταίους Ρουβίκωνες, μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά δύσκολο ή και ακατόρθωτο να συγκρατηθεί το περήφανο, αγριεμένο ή απογοητευμένο χέρι που θα ρίξει τη μοιραία «λαϊκή» ζαριά.

Ο κ. Θεόδωρος Δ. Παπαγγελής είναι ακαδημαϊκός, καθηγητής του Τμήματος Φιλολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.